

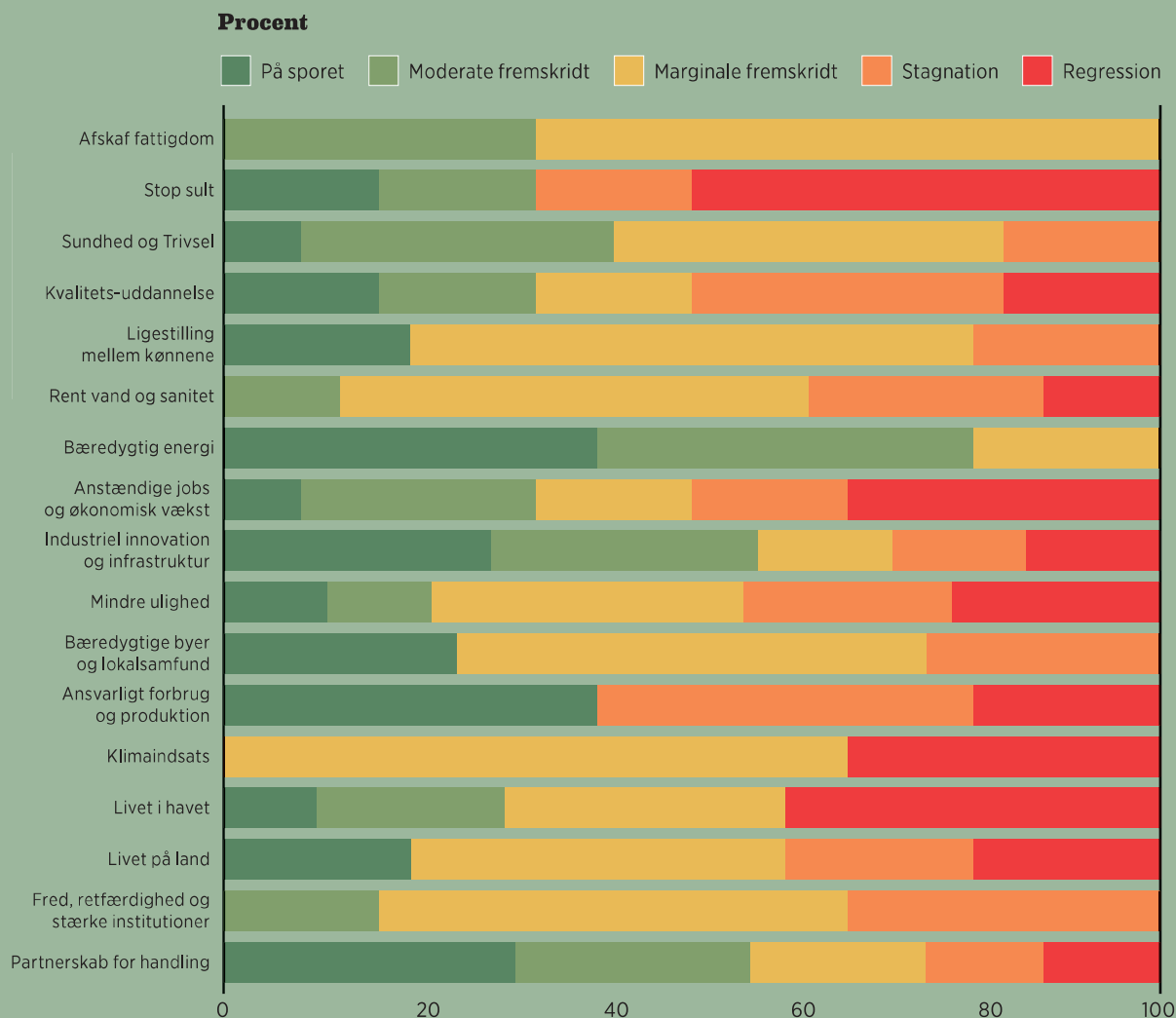

AF MIKKEL GOTTLIEB
REDAKTIONSCHEF

Status for verdensmålene:

Alvorligt afsporet

Status for hvert af de 17 verdensmål vurderet på baggrund af data om 135 delmål¹

Hvert år udgiver FN en rapport, der gør status over de 17 verdensmål. I år er grundtonen pessimistisk.

For flere af verdensmålene gælder det, at fremskridtene er gået i stå eller ligefrem går baglæns. Over 100 millioner flere led af sult i 2022 sammenlignet med 2019. Yderligere 23 millioner mennesker blev skubbet ud i ekstrem fattigdom.

For at afgøre, hvordan status er på de enkelte verdensmål, analyserer rapporten de konkrete delmål, der ligger til grund for hvert verdensmål.

Samlet set er 17 procent af delmålene på vej mod opfyldelse inden 2030. For næsten halvdelen (48 procent) er der moderate til alvorlige afvigelser fra den ønskede kurs.

Alarmerende nok viser 18 procent stagnation, og 17 procent viser tilbagegang under niveauerne fra baseline i 2015.

Forklaringerne på den slingrende kurs for verdensmålene er mangfoldige. Men rapporten nævner blandt andet covid-19, klimaforandringer og ikke mindst krige og konflikter.

Aldrig før har der været registreret så mange flygtninge (37,4 millioner) og tvangsfordrevne mennesker (næsten 120 millioner). Antallet af civile ofre i væbnede konflikter steg med 72 procent mellem 2022 og 2023.

Rapporten peger også på konsekvenserne af klimaforandringerne, der truer de planetære økosystemer. For første gang var de globale temperaturer faretruende tæt på 1,5 grader celsius-grænsen fra Parisaftalen.

NOTE¹ — Af de 169 mål kan 135 vurderes ved hjælp af tilgængelige globale tendensdata fra baseline i 2015 til det seneste år.

KILDE — FN, The Sustainable Development Goals Report 2024.

Har fremtidspagten en fremtid?

Interview

FN's medlemslande vedtog for nylig en 'pagt for fremtiden', der rummer en lang række ambitiøse mål, både i forlængelse af de allerede vedtagne mål om bæredygtighed og klima, og i forhold til at ændre FN's organisation. Mandag Morgen har spurgt **Jens Wandel**, i mange år en af de højest placerede danskere i FN, hvorfor vi har brug for endnu en ambitiøs erklæring?

AF **PETER HESSELD AHL**
TECHREDAKTØR

INTERNATIONALT SAMARBEJDE

“**V**i er samlet for at bringe multilateralisme tilbage fra afgrundens rand,” sagde FN's generalsekretær Guterres, da han indledte ‘Summit of the Future’ i slutningen af september.

FN – og det globale samarbejde – har det svært.

De fredsbevarende opgaver har ikke den effekt og den respekt, de blå hjelme havde førhen. Og arbejdet med udvikling og bæredygtighed er stagneret; for nogle af [verdensmålene](#) er der endda sket tilbageskridt efter covid og nye krige.

Magtbalancen i verden skifter, men FN's organisation har svært ved at tilpasse sig, og nye grupperinger som G7 og den stadigt større blok af BRIKS-lande står stejlt over for hinanden, geopolitisk og ideologisk.

Det sprog, Antonio Guterres bruger for at beskrive den lange række af internationale kriser og udfordringer, som FN forsøger at afhjælpe, bliver stadigt mere dramatisk, som når han i Gaza konstaterer, at [han aldrig har set værre](#) ødelæggelser, eller at [menneskeheden er ved at tabe](#) vores selvmorderiske krig mod naturen.

Når man læser [den fremtidspagt, som FN vedtog](#) ved topmødet, føler man sig imidlertid hensat til en parallel, mere håbefuldst virkelighed, hvor verdenssamfundet anerkender udfordringerne og igennem en liste på 56

Derfor er det vigtigt

FN's bæredygtigheds mål er en slags global to-do-liste med alle de mål for miljø, fattigdom, økonomi og rettigheder, som det globale samfund er enige om er nødvendige for en bedre fremtid.

Men SDG'erne – og hele FN's handlekraft og status som forum for globalt samarbejde – er i krise.

Fremtidspagten skal bekræfte ambitionerne og viljen til samarbejde og udvide de områder, FN forsøger at regulere, blandt andet inden for digitalisering og kunstig intelligens.

action points beskriver, hvordan man i fællesskab vil arbejde på at løse dem.

Målet er fortsat at holde den klimaskabte temperaturstigning på halvdelen grad. De rige lande skal give flere penge til de fattiges klimaomstilling. Der skal indføres en global skat på de allerrigeste.

Der skal også gøres en ny indsats for atomnedrustning, og den fredsbevarende indsats skal lægge mere

Netop fordi det var Congo, der insisterede på vedtagelsen, viste det også, at pagten ikke kun handler om Vestens synspunkter, men at der er mange i verden, der har de værdier.

vægt på forebyggelse af krig. Sikkerhedsrådet skal have nye medlemmer. Udviklingen og brugen af kunstig intelligens skal reguleres, og der skal findes nye måder at opgøre vækst og fremgang på end BNP.

Som Jens Wandel, der, blandt andet som undergeneralsekretær, i mange år har været blandt de højest placerede danskere i FN-systemet, beskriver fremtidspagten:

“Den bekræfter, at de ting, vi har sagt, vi er enige om, stadig er relevante – verdensmålene, klima og biodiversitetsmålene, menneskerettighederne og hele fredssiden af FN – og den giver et opdateret bud på, hvad der skal til for at flytte de mål fremad.”

Men det store spørgsmål er naturligvis, i hvor høj grad det vil lykkes at realisere de ambitiøse krav om handling.

En begmand til Rusland

En del lande meddelte allerede under topmødet, at de ikke føler sig forpligtet af pagten.

Som så ofte var der dramatik og usikkerhed om udfaldet til det sidste.

22. september skulle den tekst, som har været forhandlet det seneste år, til afstemning i plenarsalen i FN-bygningen i New York.

Men russerne bad om ordet og meddelte, at de havde en række ændringsforslag, især at “princippet om ikke-indblanding i staters indre anliggender” skulle tilføjes. Desuden så de generelt pagten som et forsøg fra Vestens side på at presse deres værdier ned over resten af verden. Derfor kunne Rusland ikke støtte pagten, og derfor mente de ikke, at den kunne vedtages på dagen.

Det overraskede diplomaterne i salen, og der bredte sig en uro og usikkerhed omkring det videre forløb, fortæller Jens Wandel, der var til stede.

Så bad Congo om ordet. Congo har formandskabet for Den Afrikanske Union, og derfor kunne man på vegne af 54 afrikanske lande sige, at man bakkede op om pagten.

Der blev så holdt afstemning om, hvorvidt der skulle stemmes om pagten. Her stemte 143 lande for, mens Ruslands afvisning blev støttet af Iran, Venezuela, Nordkorea, Syrien, Belarus og Nicaragua. Derefter blev pagten vedtaget.

Jens Wandels konklusion på forløbet var, at russerne fik en ordentlig diplomatisk begmand.

“Historien viste, at der var lande, som virkelig syntes, at der er ting i den her deklARATION, som bestemt ikke var gode – for eksempel at man skal inddrage civilsamfundet og lytte til den private sektor.”

“Men netop fordi det var Congo, der insisterede på vedtagelsen, viste det også, at pagten ikke kun handler om Vestens synspunkter, men at der er mange i verden, der har de værdier.”

SDG'erne halter

Det er ikke mere end et par år siden, at den lille runde regnbuefarvede nål med symbolet for verdensmålene var standardpåkledning for politikere og direktører i internationale virksomheder.

Det virkede, som om alle dele af samfundet var indstillet på at lade de 17 verdensmål definere deres indsats og udvikling, og der var hurtig fremgang og håb om at nå målene inden 2030.

Jens Christian Wandel

Formand for det danske FN-forbund

2022-2023: Acting executive director, UNOPS

2018-2021: Under-generalsekretær i FN med ansvar for en reform af FN-systemet

2012-2017: Assisterende generalsekretær, UNDP

Cand.scient.pol, Aarhus Universitet, 1988

62 år.

FOTO: ARTHUR CAMMELBEECK

FN's statusrapport for 2024, der udkom op til Summit of the Future, er knap så opmuntrende. Kun 17 procent af mange delmål er på skinner i forhold til at blive nået i 2030.

Der er voksende ulighed, og antallet af fattige og sultende er steget. Antallet af flygtninge og fordrevne er steget til 120 millioner mennesker.

Et ud af fem børn bremses i deres vækst på grund af sult og sygdom. I mange lande falder niveauet for matematik og læsning for skoleelever.

Der udryddes arter i stigende tempo, og hvert år sættes der nye varmerecorder for klimaet.

Ikke forpligtende

Nu er der så en ny pagt, hvor de fleste af verdens lande tilkendegiver, at de vil fortsætte og endda skærpe indsatsen for at løse vores fælles udfordringer.

Men er det bare flere flotte ord? Er der nogen, der er tvunget til at foretage sig noget, spørger jeg Jens Wandel:

"Er der nogen, der bliver straffet, hvis de ikke gør det? Svaret er nej – men det samme gælder for bæredygtighedsmålene. Er der nogen, der vil handle på pagten? Ja, det vil der være. Blandt andet FN-maskineriet selv og mange af de organisationer og mekanismer, det omfatter. De vil handle på den," siger Wandel.

Hvorfor var der behov for endnu en erklæring om, hvor vi skal hen i fremtiden?

"FN's mekanismer er der, hvor vi kan snakke sammen hele verden, og det var ved at smuldre. Der er opstået en masse snak om, at menneskerettigheder er noget, Vesten har opfundet, og at bæredygtighed kun er for de rige

lande. Men med vedtagelsen af pagten fik vi slået noget af det ihjel. Det viste sig, at der er rigtig mange lande, der godt vil skrive under på de fælles mål stadigvæk."

"Bagved ligger en erkendelse om, at de fleste af de problemer, der er nævnt i pagten, ikke har noget pas. De går på tværs af grænser, og du kan ikke meningsfyldt håndtere dem land for land. Så i det sekund man siger, at vi ikke skal samarbejde, siger man på en måde også, at vi giver op," siger Jens Wandel.

Global regulering af kunstig intelligens

Udover de 56 action points består fremtidspagten af to supplerende tekster – *annexer* – der begge er så omfattende, at de kunne være selvstændige erklæringer. Det ene handler om digitalisering og kunstig intelligens, det andet om hensynet til fremtidige generationer.

Reguleringen af digital teknologi blev ikke en del af SDG'erne, ikke mindst fordi USA ikke ønskede det, da verdensmålene blev formuleret i 2015.

I dag er stemningen vendt fuldstændig, fortæller Jens Wandel, og det skyldes først og fremmest erkendelsen af, at kunstig intelligens får enorm betydning for verdens udvikling – økonomisk og geopolitisk, men også som redskab til at opnå bæredygtighed.

Der skal skabes et panel af videnskabelige eksperter, som får til opgave at vurdere konsekvenserne af teknologien og på baggrund af det formulere måder at styre udviklingen på globalt.

Modellen svarer til indsatsen på klimaområdet, hvor FN's klimapanel, IPCC, er etableret som den førende autoritet og samlingspunktet for videnskabelige analyser. >

FNs pagt for fremtiden

Pagten består af 56 handlepunkter. Blandt de væsentligste er:

- • Vi vil sætte udryddelsen af fattigdom i centrum for vores indsats for at nå 2030-dagsordenen.
- • Vi vil lukke finansieringshullet for bæredygtighedsmålene i udviklingslandene.
- • Vi vil forstærke vores indsats for at opbygge og opretholde fredelige, inkluderende og retfærdige samfund og adressere de grundlæggende årsager til konflikter.
- • Vi vil beskytte alle civile i væbnede konflikter.
- • Vi vil arbejde mod en fremtid fri for terrorisme.
- • Vi vil fremme målet om en verden fri for atomvåben.
- • Vi vil overholde vores nedrustningsforpligtelser og -forpligtelser.
- • Vi vil reformere Sikkerhedsrådet og erkende det presserende behov for at gøre det mere repræsentativt, inkluderende, gennemsigtigt, effektivt, demokratisk og ansvarligt.
- • Vi vil fremskynde reformen af den internationale finansielle arkitektur for at imødegå nutidens og fremtidens udfordringer, og for at styrke udviklingslandenes stemme og repræsentation.
- • Vi vil udvikle en ramme for måling af fremskridt i bæredygtig udvikling, der supplerer og går videre end bruttonationalproduktet.
- • Vi vil styrke internationalt samarbejde om udforskning og anvendelse af det ydre rum til fredelige formål og til gavn for hele menneskeheden.

Pagten for fremtiden består desuden af to *annexer* – supplerende tekster:

Global Digital Compact skal regulere brugen af digital teknologi, ikke mindst kunstig intelligens, blandt andet ved at nedsætte et ekspertpanel svarende til IPCC på klimaområdet.

De overordnede mål for aftalen er:

- • at sikre, at teknologien anvendes til at fremme SDG'erne
- • at gøre den digitale økonomi inkluderende
- • at fremme et digitalt rum, der er åbent og sikkert
- • at fremme interoperative tilgange til brug af data
- • at forbedre den internationale styring af kunstig intelligens til gavn for menneskeheden.

Erklæringen om fremtidige generationer opfordrer regeringer til at medtænke de kommende generationers interesse i deres beslutningstagning. Det indebærer blandt andet, at der skal være mekanismer og kompetencer til systematisk at vurdere de langsigtede konsekvenser af politiske tiltag.

KILDE — [UN Pact for the Future](#).

Der er i forvejen en række internationale initiativer til regulering af AI, blandt dem EU's AI Act. Der er også afholdt foreløbig to globale topmøder om AI i rammerne af 'AI Safety Summit', som Storbritannien tog initiativ til i 2023. Det næste AI-topmøde bliver i Frankrig til februar, og det vil foregå i tæt samarbejde med FN.

Deklarationen for fremtidige generationer

Det andet *annex* i fremtidspagten handler om hensynet til fremtidige generationer.

Groft sagt beskriver de 32 punkter i annexet, hvordan medlemsstaterne forpligter sig til at være mere orienteret imod de fremtidige konsekvenser af deres politik.

Den oprindelige definition af 'bæredygtighed' i Brundtlandrapporten fra 1987 er "en udvikling, som opfylder de nuværende behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare".

I forbindelse med indsatsen for bæredygtighed er der de seneste år kommet en del mere fokus på hensynet til fremtidige generationer. Wales har således indført en '*commissioner for future generations*' og i den nye EU-kommission har maltesiske Glenn Micallef fået titel som kommissær for *intergenerational fairness*.

FN's *annex* om fremtidige generationer nævner en række ret konkrete tilgange, der skal sikre, at politikerne tænker langsigtet. Et af punkterne er, at regeringer skal anvende metoder som *foresight*, *anticipatory planning* og *futures literacy*; det, vi på dansk typisk kalder fremtidsforskning eller strategisk fremsyn.

Det ligger i forlængelse af en intern strategi i FN kaldet *UN 2.0*, der skal gøre organisationen mere effektiv, agil og tidssvarende ved at styrke en håndfuld kompetencer som datadrevne beslutninger, avanceret digitalisering, innovationsmetoder og altså *foresight* som værktøj.

Reform af Sikkerhedsrådet

Flere af fremtidspagten *action points* handler om at reformere selve FN-systemet. Et af dem, punkt 42, opfordrer således til, at den næste generalsekretær for FN skal være en kvinde.

I *action point* nummer 41 hedder det, at "vi vil reformere Sikkerhedsrådet, i erkendelse af det påtrængende behov for at gøre det mere repræsentativt, inklusivt, gennemskueligt effektivt, demokratisk og ansvarligt".

Det nævnes, at det især er Afrikas repræsentation, der er fraværende, men at der også er behov for at vurdere, hvordan andre regioner som Latinamerika, Sydøstasien og mellemøstlige stater kan få plads.

"Det er en diskussion, der tidligere har været fuldstændigt blokeret, men nu kan vi tale åbent om situationen. Sikkerhedsrådet blev oprettet på et tidspunkt, hvor de afrikanske lande var kolonier, men i dag bejler hele

verden til Afrika. Der er ingen af de vigtige magter, der tør stille sig op og sige, at man ikke skal lave en reform," siger Jens Wandel.

Det er også en diskussion, hvor Danmark kan tænkes at spille en rolle, fordi vores land fra årsskiftet 2025 indtager en af de ti pladser i Sikkerhedsrådet, som på skift gives til medlemsstater i to år ad gangen.

En mulig model kan være, at to afrikanske lande kan få permanent plads i rådet, men uden vetoretten, som USA, Kina, Rusland, Storbritannien og Frankrig har.

Det er dog ikke så ligetil, konstaterer Jens Wandel:

"Det første spørgsmål, der melder sig, er, hvilke to afrikanske lande det i givet fald skal være? Og hvad så med Latinamerika, er det ikke også urimeligt, at hele det kontinent ikke er repræsenteret?"

En ny definition af bruttonationalproduktet

Et af pagten mest iøjnefaldende *action points* er at ned sætte et panel, der inden for et år skal fremlægge forslag til en ny måde at opgøre landes velfærd og vækst på.

Bruttonationalproduktet som mål for økonomisk vækst blev opfundet i 1943, og økonomer og politikere har i årtier påpeget, at det kan give et snævert og misvisende billede af et lands udvikling.

"Det er klart, at BNP trænger til en opdatering," siger Jens Wandel:

"Vi kan jo selv se det i Danmark. Man taber noget af kontrollen over den økonomisk styring, fordi vi ikke kan se, om vi udvikler os bæredygtigt. Vi kan ikke se, hvordan befolkningen har det, vi er ikke klar over, om vi ødelægger mere, end vi skaber i vores økonomi."

Hvis du skal skabe håb, skal du gøre noget

Det er en tragisk ironi, at mens verdens lande mere end nogensinde har brug for at

arbejde sammen om de globale udfordringer, bliver det samtidig sværere og sværere at samle parterne om fælles og langsigtede løsninger – frem for kortsigtede og individuelle handlinger.

Fremtidspagten mange forslag til handling virker superfornuftige og særdeles ambitiøse – men også som ønsketænkning, lidt ude af trit med den måde, de internationale spillere opfører sig på i praksis.

Jens Wandel kender dilemmaet:

"Hvis verdensmålene er urealistiske, hvorfor har man dem så? Svaret er, at målene ikke går væk, fordi vi ikke når dem. Den dér halvanden grads temperaturstigning; når vi så passerer den, så er det jo ikke bare ærgerligt, så kommer der konsekvenser."

"Og det er det samme med de andre ting, verdenssamfundet har besluttet sig for at fastholde og kæmpe for. Hvis du skal skabe håb, så skal du gøre noget, lige meget hvor slemt det ser ud. Man kan indvende, at det ikke kommer til at ske. Men hvad så, skal vi så give op?" ///